СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 191. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 18, серпня 1931. VOL. XXXIX. No. 191. Jersey City, N. J., Tuesday, August 18, 1931. THREE CENTS.

БЕЗРОБІТТЯ ПРИЧИНОЮ ЗРОСТУ ЧИСЛА ЗЛОЧИНІВ

ТАК КАЖУТЬ ЗНАВЦІ З КОМІСІЇ ВИКЕРШЕМА.

ВАШИНГТОН. — Комісія Викершема проголосила свій 13-тий звіт, у якім займається справою щораз збільшаючогося числа злочинів у Злучених Державах.

Комісія станула на тім становищу, що поминає всякі фільософічні й психольоґічні теорії, які нібито розвязують квестію злочинства, а каже, що всі ті причини, які вважається підставовими для повстання злочинів, є дискусійними.

Крім того комісія подає ореченння багатьох знавців, котрі згідно твердять, що першою й найголовнішою причиною зросту злочинів є безробіття.

ПОВСТАНЦІ НА КУБІ ГОРОЮ.

ҐАВАНА. — Мимо того, що урядови вдалося полонити найважніших проводирів повстання, показується, що незадоволення на Кубі далі зростає. Кореспонденти з Куби доносять, що коли президентови Мачадови не вдасться припинити повстання в найблизших днях, воно зросте до цеї міри, що уряд втратить контролю над островом.

НАЗИВАЄ МАЧАДА ТИРАНОМ.

ВАШИНҐТОН. — Д-р Косме де ля Торієнте, перший амбасадор Куби до Злучених Держав, твердить, що теперішній президент Куби, Мачадо, є виновником повстання. Торієнте каже, що Мачадо змінив виборчі закони, щоби вдержати себе й свою кліку при владі, а далі обтяжив край величезними видатками, завів цензуру, допустився нарушення основних конституційних законів щодо свободи зборів і слова, а навіть замикав університети й інші школи, коли вони не піддавалися сліпо його диктатурі.

100 ПОЛІСМЕНІВ У БОРОТЬБІ З 6 БАНДИТАМИ.

НЮ ЙОРК. — Аж 24 годин тревала боротьба між 100 полісменами і 6 молодими ґенґстерами, котрі замкнулися в апартаменті під ч. 1,827 при 65 улиці в Брукліні.

Вкінці ґенґстери піддалися. В помешканню, з якого стріляли бандити, знайдено дві молоденькі дівчини, котрі поховалися під ліжка, як ввійшла поліція. Обидві дівчини втікли від батьків, котрі живуть у місті Рачестер, Н. Й.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ РУЗВЕЛТОМ І ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Демократи є тої думки, що нюйорський ґовернор, Френклин Рузвелт, буде цілком певно номінований демократичним кандидатом на президента Злучених Держав. Та його вибір може бути захитаний становищем Тамані Гол, яка готова тихцем його підкопувати і то головно за те, що він хоче піти на руку републиканцям і комітетови, який з боку леґіслятури розслідже адміністрацію Ню Йорку.

Отсей комітет домагається скликання надзвичайної сесії леґіслятури, щоби запевнити ненарушимість тим свідкам, які зізнають перед леґіслятурним комітетом. Це знову звільнить свідків від переслідувань. А Тамані Гол є проти цього. Знову Рузвелт годиться на скликання леґіслятури.

БІЛЬШЕ КУРЯТЬ І ГРАЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу виказує у своїх приходах, що вони збільшилися щодо тютюну й карт до гри. З того виходить, що в тяжких часах безробіття люди більше курять і грають. Статистика виказує, що тепер люди більше купують тютюн і самі скручують циґаретки.

НЕДОБРЕ З ВИВОЗОМ ТОВАРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Останній квартал минулого фіскального року, який скінчився дня 30 червня, виказує небувалий спад вивозу американських товарів за границю. Вивезено товарів усього на $600,000,000, а попереднього кварталу на $710,000,000. А яка це зміна, пізнати по тім, що в 1930 р. вивезено за подібний один квартал товарів на суму $1,129,000,000.

КОЛЄКТОВАННЯ КОШТУЄ.

ВАШИНҐТОН. — За минулий рік сколектовано титулом внутрішніх податків $2,428,228,700. Кошти колєктовання тих грошей виносили $33,997,700, себто, щоби сколектувати $100, треба було витратити $1.40.

ВРАТУВАВСЯ 8 РАЗІВ ВІД СМЕРТИ.

ОШЕН СІТИ (Ню Джерзи). — Джан Ріґбі, літ 72, потонув підчас купання, але ратункова сторожа витягнула його ще в сам час і він прийшов згодом до притомности.

Ріґбі був ціле своє життя платничим. Сім разів нападали на нього бандити, щоби його ограбити і стріляли до нього й він завжди виходив цілo. А тепер виратувався від смерти за 8 наворотом.

МЕНША ПЛАТНЯ І МЕНШЕ РОБОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Зі статистики Бюра Праці виходить, що в липні безробіття зросло на 2%, а заробітні платні зменшилися на 4.8%. Отсю статистику подано на підставі обчислень у 46,058 робітнях.

БАВОВНЯНИЙ ПРОЄКТ НЕ ВДАВСЯ.

З усіх стейтів, в яких управляють бавовну, як і від ґовернорів тих стейтів, піднявся протест проти пропозиції Федеральної Фармерської Ради, яка радить продуцентам бавовни переорати кожду третю скибу засіяної бавовни і в той спосіб зменшити продукцію та піднести ціну бавовни.

СТРАШНА ЕКСПЛЬОЗІЯ В КОПАЛЬНІ НАФТИ В РУМУНІЇ.

Дня 9 липня ц. р. наступила страшна експльозія в копальні нафти в околиці Ранку біля міста Плоешті. Пожежа перекинулася негайно на дві сусідні копальні. Вітер заніс іскри на робітничі бараки, які згоріли до тла. Опісля занялися 3 резервоари нафтової ропи і вибухли з такою силою, що відгомін було чути у промірі 40 км. Пожежа загрожувала селу Скорцені. Тому почали дзвонити на небезпеку і селяни ледви втікли перед пожежею 150 ваґонів нафти. Після важких зусиль вкінці вдалося охоронити село від шаліючої пожежі. Шкоди величезні. Жертв у людях не було.

АМНЕСТІЯ І ГРОШЕВІ НАГОРОДИ ЗАСУДЖЕНИМ ІНЖИНІРАМ У СРСР.

З Москви надійшли вістки, що президія Центрального Виконавчого Комітету уласкавила працюючих у фабриці літаків ч. 39 інжинірів і техніків, яких засудило ДПУ перед роком на ріжні кари аж до кари смерти, нібито за протидержавну акцію і саботаж. Деяким інжинірам признано крім амнестії грошеві нагороди у висоті від 100 до 1,000 рублів.

ПРИПИНЕННЯ 100 ПОТЯГІВ.

У звязку з державними ощадностями з днем 15 липня ц. р. припинено в окрузі львівської дирекції коло 100 пасажирських потягів, що не оплачують своїх коштів.

БРАТОВБИВСТВО.

В селі Кунині, пов Жовква, знайшли убитого Михайла Біласа. Голова була цілком відтята і лежала два метри дальше, а коло неї сокира. Поліція арештувала під замітом злочину його брата Івана, що жив з ним у незгоді.

ДУШОГУБСТВО.

Федора Опихана, 35-літна вдова в Шульганівці, пов. Чортків, мала любовні зносини з 19-літним парубком Петром Романюком. Коли наслідки цих зносин стали вже очевидні, Федора налягала на Петра, щоби з нею оженився. Але Петро вибрав іншу розвязку неприємної справи. Коли Федора підгортала бульбу в поли, він напав на неї і підрізав їй ножем горло, так, вона на місци померла. Поліція арештувала душогуба.

СТАРШИНА ЗАСТРІЛИВ ПІДСТАРШИНУ.

Сталося це в Ґродні, де на ґулиці побився один сержант з десятником (плютоновим). Побачив це пор. Ґералтовський і приказав їм іти з собою до команди міста. Однак підстаршини не послухали і почали втікати. Тоді Ґералтовський дігнав десятника Новаковського і чотирма револьверовими вистрілами положив його трупом.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Українська оркестра Січи ім. Вітовського в Нюарк, Н. Дж., під проводом Романа Кузьми, дасть ряд концертів зі стації W. H. O. M. Перший концерт відбудеться в середу, дня 19. серпня. Дальші концерти відбудуться що другої середи. Виступи будуть від 9.30 до 10 години вечером.

Програма: Думка про Морозенка; Вязанка українських народних пісень; Волга, вальс; Коломийка наперед; Повій, вітре, на Вкраїну; Гопак; Не пора.

Музику зладив Р. Кузьма.

ХМАРОЛІМ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

Наслідком хмаролому в гірських сторонах косівського повіту виступили з берегів оба Черемоші зі всіми допливами. Води знищили дороги на просторах Кути-Устеріки та Устеріки-Гринява, зносячи мости та прибережні охоронні уладження. У Ферескулі вода забрала будинки місцевої греко-кат. парохії. Великі шкоди потерпіли також власники побережних ґрунтів.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,

JERSEY CITY, N. J.

ПРОТЕСТ ПРОТИ СЕРБСЬКОГО НАСИЛЛЯ.

Дня 26 червня ц. р. відбулася в Берліні заходом академічних хорватських, німецьких, українських, македонських і флямандських організацій поминальна академія в честь хорватського вченого, професора Шуфляя, вбитого на вулиці сербськими аґентами у звязку з екстермінаційною сербською політикою в Хорватії. Академію відкрив представник німецької академічної орґанізації, головний реферат мав професор університету і посол д-р М. Шпан, промовляли від Українців д-р З. Кузеля, від Македонців Тодоров і від Флямандців інж. Ваґнер. Академія покінчилась ухваленням гострої резолюції, в якій осуджено поведінку й методи сербського правління супроти Хорватів та завізвано культурний світ звернути увагу на те, що діється в Хорватії. Годиться згадати що і проф. Шпан і інші промовці багато місця й уваги присвятили також українській справі, підкреслюючи її велике значіння для розвитку дальших політичних подій на Сході Европи.

ПОЖЕЖА В ЗАРВАНИЦІ.

В четвер, 9 липня ц. р., шаліла в селі Зарваниця, пов Підгайці, страшна пожежа, яка спопелила 200 господарських будинків 63 господарям. Шкоди виносять понад пів міліона золотих. Пожежу викликали діти, які бавилися сірниками. Пожежа вибухла в день, коли селяни працювали в полі і заки прибігли до села, половина будинків села стояла в огні. Ратункову акцію спинювала недостача води і сикавок та іншого приладдя, потрібного до гашення вогню.

ЖЕРТВИ КУПЕЛІ.

В Дністрі коло Свидови, пов. Заліщики, утонув підчас купелі парубок В. Шулак. Подібною смертю згинув І. Шевчук з Тлустого, що, будучи на ярмарку в Устечку, поїхав на кони в Дністер. По середині ріки кінь скинув Шевчука і він утопився. — У Віслі під Торунем купалися дві панночки і почали тонути. На поміч поспішив їм капітан Пановський, однак захоплений виром сам утонув. Утонула також одна панночка, Станкевичівна, учениця вчительської семинарії. Її товаришку вратували.

СТРАШНА ПІМСТА.

В Лучицях коло Ковля Стефан Конах залицявся до молодиці Анни Фініхтік, а коли вона не хотіла його знати, підпалив її хату зі всіх боків. Анна згоріла разом з 3-ма дітьми.

ВЧЕНИЙ І БОЛЬШЕВИКИ.

Відомого вченого проф. історії, С. Платонова, радянська влада в Ленінґраді заслала до Вятки на 5 літ. Платонов, якому радили звернутися з проханням ласки до радянського уряду, відмовився від цього, заявляючи, що „волить заслання ніж ганьбу".

НАСЛІДКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ СКРУТИ.

В Кракові відобрав собі життя вистрілом з револьвера власник великої різницької фірми, д-р Проховський. Причиною самогубства був дефіцит фірми, що зріс до 300 тисяч зол.

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ЖАЛОБ ПЕРЕД ЛІҐОЮ

„МАНЧЕСТЕР ҐАРДІЄН" СПОДІВАЄТЬСЯ, ЩО ГЕНДЕРСОН БУДЕ ПЕРТИ ДО ВИРІШЕННЯ СПРАВИ.

МАНЧЕСТЕР (Анґлія). — Женевський кореспондент „Ґардієна" каже, що засідання Ради Ліґи Націй почнеться дня 1 вересня, але офіціяльно воно буде відкрите 7 вересня. Головувати буде зчерги еспанський представник.

На першому місці порядку дня цеї сесії буде справа австрійсько-німецького митного союза.

Другою справою, каже „Ґардієн", є жалоби української меншости під Польщею. „Справа петиції українських меншостей, котру розглядав Комітет Трох, коли він зібрався в Лондоні під проводом п. Гендерсона останнього березня, ще не полагоджена. Комітет Трох відослав справу до переговорів між польським урядом та представниками Українців. Повторяючіся заяви пані Рудницької, котра є українською лідеркою та членицею польського парляменту, та інших потверджують зовсім ясно, що польський уряд відмовився переговорювати з Українцями, поки Українці не відкличуть своїх жалоб перед Ліґою Націй."

„Довідуюся", — каже кореспондент „Ґардієна", — „що процедура тепер має бути така:

„Комітет Трох ще існує, і це питання лишається отвором. Потрібним є (для розгляду справи, — прим. Ред.), щоб один з членів Комітету Трох підняв справу перед комітетом та зажадав скликання комітету; комітет автоматично не збереться наново підчас Ради. Ледви чи може підлягати сумнівови, що п. Гендерсон скличе комітет та буде далі напирати на польський уряд у тій справі".

ЯПОНІЯ ПОКАРАЛА АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ТОКІО. — Японський суд засудив за шпіонажу американських летунів Пенґборна та Ґерндона за шпіонажу, якої вони нібито допустилися, перелітаючи понад японські форти та знимаючи з них фотоґрафії. Кождий з них має заплатити 1,025 долярів кари або відсидіти 205 днів у тюрмі.

Американський летун Чарлз Линдберґ та його жінка, що вибралися літаком з Америки до Японії, вже виїхали з російської території та наближаються до японських посілостей.

ІНДІЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ВИЇЗДЯТЬ ДО ЛОНДОНУ БЕЗ ҐАНДІЯ.

БОМБЕЙ. — Двацять сім делеґатів Індійців виїхали до Лондону на конференцію з анґлійським урядом у справі індійсько-британського порозуміння. Провідник індійських націоналістів, Ґанді, лишився дома. Делеґати його за це критикують.

Уряд ще далі робить заходи, щоби таки дістати Ґандія до Лондону.

ЖДУТЬ КЕПСЬКИХ ЖНИВ У РОСІЇ.

МОСКВА. — З ґазет слідно обниження оптимістичних вижидань гарних зборів. Ґазети доносять, що посуха випалила багато збіжа.

Урядови не вдалося здержати інфляції гроша.

Ґазети потішаються тим, що цього року ґрупа Сталіна не має в партії вже ніякої опозиції. Останню опозицію здушено минулого року.

ХОЛЄРА В ПЕРСІЇ.

ТЕГЕРАН. — Звідси вилетів відділ лікарів до південних портів Персії на боротьбу з холєрою. Лікарі взяли з собою 50,000 фляшинок протихолєричної сироватки для щеплення.

Пошесть лютує головно в місті Басрі.

„НОТИЛАС" ВИЇЖДЖАЄ ЗНОВУ.

ОСЛЬО (Норвеґія). — Підбіґунова виправа Герберта Вилкинса, котрий думав переїхати попід біґунові леди підводною лидкою, вибирається цими днями в свою небезпечну дорогу. Підводну лодку „Нотилас", котра псувалася вже два рази, вже направлено.

ТОРНАДО У ФРАНЦІЇ.

ЛОРІЄН. — Цю околицю навістило в суботу сильне торнадо. Воно знищило багато прогулькових лодок. Втрати в людях ще не відомі.

ХВАЛЯТЬСЯ ВЕЛИКИМ ЛІТАКОМ.

МОСКВА. — Центральний аеротехнічний інститут подає до відома викінчення будови великого літака в силі 2,400 парових коней, який може унести 36 пасажирів.

З того приводу „Правда" викрикує, що Росія тепер перегнала будовою великих літаків усі краї крім Німеччини й Італії.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ. — Поспішний поїзд, що їхав з Риму до Відня, зударився коло Леобена, в Стирії, з товаровим поїздом. Машина поспішного та три вози товарового поїзду злетіли з шин. Погибло 12 осіб.

ВИБУХ АМУНІЦІЇ.

ҐОРИЦІЯ (Італія). — Тут вибухла шопа з амуніцією, повна відломків амуніції, зібраної з австрійсько-італійського фронту. Загинув один жовнір.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail-Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАРВАРСТВО, ЯКЕ ГОДІ ОПИСАТИ

Адміністрацію президента Гувера називають часто „комісійною". В той спосіб глузують собі злегка з тих кількадесятьох ріжних комісій, що їх покликав президент для полагодження ріжних справ. Деякі з тих комісій, до яких зачисляють теж і Федеральну Фармерську Раду, стрінулися в останніх часах з дуже гострою критикою. Ота опозиція зростає особливо тепер, коли Фармерська Рада виступила з тим нещасливим проєктом, щоби заорати що третю скибу засіяної бавовни, щоби в той спосіб зменшити збір бавовни і піднести її ціну. Кажуть, що такого проєкту ще світ не видав. Комісія Викершема теж не тішилася особливою симпатією. Та тепер, коли вона забрала голос у справі депортації, всі признають, що вона зробила велике добродійство, коли витягнула на верх великі надужиття.

Та комісія піднесла свій престіж ще більше, коли проголосила на 347 сторін великий звіт про бруталькість американської поліції й застосовання поліцією т. зв. „третього ступня". Спосіб, яким американська поліція добуває від арештованих зізнання, називає звіт ганьбою для цивілізованого світа, варварством, яке годі описати. Вислідом цього, каже звіт, буває те, що люди, побиті поліцією, признаються дуже часто до злочинів, яких вони цілком не поповнили. Вони воліють навіть тюрму, ніж допити поліції. Жертви поліції звичайно так налякані, що навіть не признаються до того, що їх побито й тортуровано. Тільки вони бувають так побиті, окровавлені й попухлі, що вже самі судді бачать, що з ними сталося.

Найбільші зловживання з боку поліції стверджено в Ню Йорку. Але інші міста не уступають Ню Йоркови щодо цього варварства. Поліційні комішенери заперечують цьому, або бороняться тим, що годі обходитися з убивниками дуже делікатно й т. п.

Та відповіди на питання, чому поліція допускається таких злочинів, треба шукати деінде. Звіт Викершема стверджує, що інтелігентний рівень пересічного американського полісмена є низький. Американський полісмен не має відповідного до свого фаху знання. І тому він не знає, як добувати зізнання. І тому він знущається і тортурує арештованих, щоби в цей спосіб виказати „роботу", до якої він не надається і якої не вміє виконувати. Корінь лиха лежить отже в першу черґу в неуцтві.

ВИЛСОН, ПАДЕРЕВСЬКИЙ І ОРЛЯНДО

(Стаття надіслана).

(2)

II.

Уже в попередній статті ми згадали про інтерву (розмову) кореспондента варшавського часопису „АВС" з Гнатом Падеревським, славним фортепяністом, але й одним з перших польських премієрів. Кореспондент того „АВС" хотів від ього довідатися, якими дорогами вплинув він на пок. **Вилсона**, що той проголошуючи в січни 1917 р. свої **чотирнацять пунктів**, всадив у них і **конечність відбудовання Польщі** з доступом до моря.

„Пане президенте — запитав кореспондент. — Як то все властиво сталося? Для нас, Поляків, проживаючих тоді у вітчині, слова послання Вилсона про Польщу видавалися майже **чудом**...

„Розпочалося це — відповів Падеревський — в осени 1916 року. Дня 6. листопада того року я прибув до Вашингтону. Президент Вилсон скликав на той день до Білого Дому нараду голов всіх ратункових комітетів для жертв війни, — комітетів чинних на території Злучених Держав. Я, яко голова польського комітету, одержав також запрошення на ту нараду.

„Було це власне на другий день по оголошенню звісного манифесту двох цісарів (зглядно генерал-губернаторів) до польського народу та на передодні виборів президента Злучених Держав, в котрих през. Вилсон старався о поновний вибір, а при попертю і з боку чотирох міліонів польських іміґрантів в Америці.

„Я зявився разом з іншими преставниками ратункових комітетів в однім з рецепційних сальонів Білого Дому. По якімсь часі увійшов туди інтендант Білого Дому, п. Гувер, заявляючи нам:

— Президент жде на панів.

„Всі піднеслися з місць — я однак сидів дальше, а коли здивований тим п. Гувер мене запитав, чи я возьму участь в нараді, я відповів:

— Не прийшов я сюди в характері голови ратункового комітету, але як представник польського народу. Прошу отже о осібну авдієнцію у п. президента.

„Така відповідь була для п. Гувера несподіванкою і він заявив, що це не було предвиджене і він найперше мусить поінформуватись у п. президента.

„Рішення през. Вилсона було прихильне і п. Гувер вийшов по хвилині знову і заявив:

— П. президент прийме п. Гната Падеревського зараз по нараді з панами президентами ратункових комітетів.

„Досить, що по якімсь часі знайшовся я в кабінеті президента Вилсона, котрий, привитавшися мною, запитав мене:

— Що думаєте про вчорашній манифест двох цісарів до польського народу?

„Я висказав отже без обиняків свою думку про пробу створення тої на перший погляд самостійної, а фактично цілком від Німців залежної польської держави.

— Дуже мене тішить — заявив на це Вилсон—що ваш погляд на ту справу згоджується вповні з моїм поглядом.

„На протязі дальшої розмови показалося, що і в многих інших справах наші погляди є однакі.

Вилсон, начеркнув мені в загальних чертах свою програму нової політичної і господарської структури світа, а я знову представив йому суть польських змагань до самостійности і злуки.

„Вилсон слухав уважно моїх слів, потакував, та випитував мене про всілякі подробиці, причім найбільше інтересувала його справа сполуки Польщі з морем.

„Прощаючи мене, Вилсон заявив мені щирими словами, що Поляки можуть з певністю числити на попортя з його сторони.

„Від тої моєї листопадової гостини в Білому Домі минуло потім два місяці. Польська іміґрація горячково тимчасом працювала, а я розділював свій час поміж віча, конференції та концерти.

В понеділок, дня 8. січня **1917** року, зателефонував несподівано до мене мій сердечний друг і дорадник Вилсона, полковник Еврад Гавз, та заявив мені, що має побачитись нині зі мною в одній дуже важній справі. Колиж ми зійшлися разом, то він відразу приступив до діла:

— Ви мусите приготовити мені на четвер, 8-му годину рано, **меморандум** зі сформулованням **політичних і територіяльних домагань польського народу.**

„Я в першому моменті остовпів. — Що? на четвер, 8-му годину рано? Але цеж просто неможливе! Сьогодня є понеділок, завтра вівторок — маю концерт, а про його відкликання не може бути й бесіди. Лишається отже лише середа, а за один день годі мені виконати таку важну і відповідальну роботу, тимбільше, що не маю під рукою потрібних матеріялів і статистичних даних. Треба їх найперше зібрати, а це вимагає далеко більше часу.

— Не знаю, як ви це зробите — відповів Гавз, але звертаю вашу увагу, що за 10 днів президент Вилсон відчитає в сенаті своє послання, в котрім буде представлене становище Злучених Держав до воюючих з собою держав та взагалі щодо мети світової війни. Америка забирає отже також голос у тім історичнім моменті. В четвер в год. осьмій рано вибіжаю до Вашингтону.

„Я перервав отже Гавзови: — Гарно! Дякую вам з цілого серця. В четвер в годині 8. рано доручу вам бажаний вами меморандум.

„Попрощався я з Гавзом, сам добре не знаючи, в який спосіб зможу виконати завдання, яке я взяв на себе. Це лише знав я, що меморандум мусить бути на четвер рано готовий.

Цілий вівторок виповнили приготовання до концерту тай сам концерт, так, що я аж в годині 12 вночі міг забратися до праці. Одиноким моїм матеріялом, котрий мав я під рукою, була мала **енциклопедія** Еразма Пільца*). Мій Господи! Якже цінною була тоді для мене та книжка, і яким скарбом наведені у ній статистичні числа, котрі дали мені змогу угрунтувати цілий ряд наших домагань. Скінчив я писати доперва в четвер досвіта, а в годині 8-мій вручив я вже Гавзови меморандум, у котрім були узасаднені і зформуловані **політичні і територіяльні бажання** польського народу.

„Чотири дні пізніше відвідав мене знову полковник Гавз та з вдоволеним і усміхненим лицем заявив мені, що мій меморандум добре сповнить своє завдання.

— Чи вручили ви його панови президентови? — спитав я його.

— Так, але доперва сьогодні. Їдучи в четвер до Вашингтону, перечитав я ваш меморандум щось чотири чи пять разів, так, що декотрі важніші уступи вивчив я майже напамять. На протязі слідуючих днів підчас сніданків та обідів цитував я п. президентови поодинокі речення, а він кілька разів висказував свою згоду з головними тезами меморандуму. Сьогодня замкнувся президент в своїй кімнаті, щоби в повнім спокою виготовити своє послання. Але безпосередно перед тим я вручив йому ваш меморандум.

„І знову проминув один тиждень.

„Дня 21. січня 1917 р., день перед оголошенням послання президента Вилсона, полковник Гавз візвав мене до телефону та таємничо заявив мені:

„Перечитайте позавтра пильно часописи. Знайдете в них щось такого, що вам просто дух запре в грудях".

В понеділок, 22. січня, мав я концерт, а по концерті вручено мені дневники з повним текстом послання президента Вилсона до сенату.

„Була у ньому програма (14. пунктів) зреалізовання на цілім світі законности та справедливости, як також визволення поневолених народів. Та програма обіймала формули та загальні засади, і лише один край був поіменно наведений в тім могучім пляні політичного відродження політичного світа: **Польща!** Президент найбільшої невтральної держави, **котра за пару тижнів мала статися рішаючим чинником в світовій війні** — підняв 22. січня 1917 року **клич „Злученої, неподільної і самостійної Польщі"**!

„Однакож Гавз — кінчив своє оповідання Падеревський — не помилився. Коли я одним духом перечитав послання през. Вилсона — то мав я враження, що мені не стане вже більше віддиху в грудях... Але зараз потім моє серце наповнилося вщерть почитанням і любовю для великого Американця, побідоносного апостола права і справедливости у життю народів. Я відчував, що в імени моєї, тоді ще неволеної вітчини — я затягнув супроти нього овг ніколи не вигасаючої вдячности".

—о—

Ось таке оповів Падеревський кореспондентови дневника „АВС".

Можемо собі представити, які то **„територіяльні** бажання" Польщі напровадив він у свойому **меморандумі** для Вилсона!

„Русь і Литва", це бажання, котрі безперестанно товклися по польських головах від самого першого розбору Польщі в **1772** році.

Що Вилсон робив в добрій вірі, це річ певна, але ще певнішим є це, що він дався так надути Падеревському, як пізніше — **в 1919 році Клемансо** Дмовському.

А нашою недолею було передовсім те, що ми не мали в Америці людини, котра стояла близько до Вилсона, як стояв до нього Падеревський.

Зрештою Падеревський у свому короткому інтерву не представив ще цілої акції, яку Поляки розпочали проти **„акту з 5 листопада 1916 р."**. І так дня 26. листопада **„Видзял народови"** зложений з представників всіх польських організацій американських під проводом тогож Падеревського, видав відозву до премієрів коаліції, протестуючу проти організації Німцями польської армії, о що властиво їм, видаючи той „пакт", ішло.

Ще скорше, бо вже дня 11. листопада 1916, видав **Дмовський** і його двацять прихильників, Поляків з всіляких займанщин, так звану **„льозанську деклярацію"**, в котрій вони запротестували також проти „акту" та зазначили, що польський нарід мусить позискати передовсім злуку всіх частин і не згодиться давати рекрута, котрий мав би боротись „за чужу, а не за свою власну справу".

Навіть **цар** мусів внаслідок „акту" видати **приказ до армії** (25. грудня 1916), в котрім заявив, що не час ще на мир, бо ще не обсаджено Царгороду (!) та не створено **свобідної Польщі,** зложеної зі всіх трох, досі розділених частин!

Не тут місце перечислювати всі дороги, які мусіла перейти ідея самостійности Польщі підчас світової війни та зараз по її застановленні.

Фактом є, що Поляки працювали у тім напрямі у всіх воюючих з собою великих державах, — в Парижі, Вашингтоні, Петербурзі, Відни, а навіть в Берліні.

Нам іде тут лише о це, яку ролю відограв Падеревський в дальшім розвою подій.

Він приїхав до Варшави на сам Новий Рік 1919 р. та довів до згоди поміж парижським ксомітетом Дмовського і Пілсудським, що став тимчасом „начельнікем паньства". Падеревський став незабаром президентом міністрів і вже в квітни виїхав до Парижа, щоби приспішити висилку до Галичини **сімдесятьтисячної польської армії,** котру у Франції зорґанізував ґенерал **Галєр.** Та армія зайняла уже 19. мая 1919 р. Борислав — головне жерело доходів Західно-української Републики, і причинилася в першім ряді до погрому галицьких Українців.

Падеревський приїхав до Парижа тому, щоби на мировій конференції виступати разом з Дмовським (котрий там вже був) яко делеґат Польщі. Польщу допущено вже іменно попередно до тої конференції як самостійну державу, завдяки тому, що у Франції вже існувала **польська армія** — признала антанта Польщу за **„союзну державу, котра брала участь у побіді"**.

Знаючись особисто з Вилсоном і Ллойдом Джорджом, представником Англії, він боронив тут завзято інтереси Польщі по думці свого меморандума, а дня 28. жовтня 1919 р. підписав разом зДмовським під торжественним громом гармат **акт,** котрий стверджував **повстання нової польської держави.**

Дм. Лущенко.

(Конець буде).

*) Уже і на тім прикладі бачимо, як важним є мати у себе **Енциклопедію**, хоч, очевидно, нікому з нас не трафиться така нагода, як Падеревському. Але кождий свідомий Українець повинен мати у себе **Українську Енциклопедію**, котрої великий, ілюстрований, оправлений перший том можна вже набути за $10. Адресувати: „Покутський Союз" в Коломиї.

Лорд Теннисон.

ГРЕМИ, КЛЕКОТИ, ШУМИ!

Греми, клекоти, шуми
На зимних скелях, о море!
І я-б гремів, якби сказати вмів
Ті думи непривітні мої.

Гаразд хлопчині рибалки оттого,
Що при забаві з сестрою гукає;
Гаразд морякові малому,
Що в човні між хвилями співає.

А судна величні пливуть собі в даль
До своїх пристаней над морем;
Але де шукати тих лиць, що були,
Й голосів повитих спокоєм?

Греми, клекоти, шуми,
В підніжах скель, о море!
Але люба краса того дня, що пройшов,
Не верне до мене ніколи.

(Переклав з англ. Ів. Данильчук).

ЯК ЗВІРЯТА ЗМІНЯЮТЬ КРАСКУ.

Як одинокий примір зміни красок звірятами подають звичайно камелеона. Камелеон уже ввійшов і в приповідку. Але є й інші звірята, що зміняють краску, от хочби ласиця, горностай, хоч у більшости лише на дану пору року. Також зелена жаба зміняє краску. То залежить передусім від світла, тепла й клімату околиці. І так жаба є темно-зелена або темно-сива. Комелеон, що живе в південній Еспанії й північній Африці, може краску свою зміняти по своїй волі. Ця зміна красок то камелеонова одинока оборона, бо він дуже немічний і неповоротний. Та не лише перед ворогами зміняє камелеон краску, а також перед жертвами, якими живиться: ріжними комахами. На дереві між листям прибирає зелену краску, начеб він сам був листком. Комаха сяде на нього, ніщо злого не почуває, а він витягне свій довжезний язик і зїсть її. Потім нараз зробиться бурий наче дерево, або рожевий як цвіт на дереві. Камелеонові краски є в пігменті (пігмент закраска звіринного й ростинного світа), якого багато є в його шкірі. Всі ті пігментові складники ріжних красок є в звязи з нервовою системою й так камелеон легко може зміняти краску шкіри.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що слідуючі збори відбудуться в неділю, 23 серпня, зараз по Сл. Божій. Обовязково кождий член має бути на тих зборах, бо маємо важні справи, про які всі члени мусять знати. Довгуючих напоминається вирівнати свої залеглости. — Ник. Гуль, предс.; Іван Дацьків, секр.

ІСТ СТ. ЛУЇС, ІЛЛ. Тов. Запорожська Січ, від. 284, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори на дальше будуть відбуватись в льокали Н. Гудими, 1302 Winstanley Ave., в другу неділю в місяци, в годині 2-ій пополудни, задля відомої нам всім причини. Хто хоче вписатись в члени, просимо прийти на повищу адресу. Слідуючі збори будуть 13 вересня. — І. Ч. [illegible]кович, писар.

Блєс Сендар.

ПОГАНИЙ СУДДЯ

Раз приключилося таке: миш погризла кравцеві одежу. Кравець побіг до судді. А суддя був тоді павіян і все спав. Кравець збудив його тай так жалівся перед ним:

— Павіяне, отвори очі! Ось, глянь, чому я буджу тебе, всюди діри! Миш погризла мені одежу. Та вона каже, що то неправда й обвинувачує кітку. Кітка хитро відпекується вини та каже, що це зробив собака. Собака заперечує все та складає це на палицю. Палиця обвинувачує вогонь: „Вогонь, вогонь зробив це, вогонь". Вогонь не хоче нічого й чути про те: „Ні, ні, ні, це не я, вода вчинила це", твердить він. Вода нібито нічого не знає, одначе натякає, що винуватий тут є слон. Слон сердиться і скидає всю вину на мурашку. Мурашка зачервонілася, вганяє сюди й туди, говорить і говорить, бунтує ввесь світ і тепер усі сваряться та так страшно репетують, що я не можу ствердити, хто саме погриз мені одежу. Я трачу час, мушу ходити сюди й туди, вганяти, ждати; терпіти, говорити тут і там на те, щоби мене вкінці відсилали назад, не заплативши. Ах, павіяне, отвори очі та глянь! Діра на дірі! Що тепер буде зі мною? Я зруйнований, жалівся кравець.

Та кравець мав не багато стратити, бо він був убогий чоловік. Дома мав висоху, суху жінку та багато дрібних діточок, дівчатка й хлопців, тай злющу бабу, що все лежала перед його дверима. То не була його бабуся, ні, а також не була це його теща, одначе й не чужа. Вона належала до родини — то була стара чарівниця, що вчепилася його і його родини й усіх мучила страшно. Мала довжезні, гострі зуби, а замість хребта — вістря ножа. Називалася: Голод. Голод жив перед кравецькою хатою і чим більше кравець працював, тим більше забирав у нього голод, безсоромно заходив у кравецьку хату, брав усе, що було в кошиках і горшках, бив дітей, сварився з кравчихою, сварився з кравцем, так що нещасний кравець не знав уже, де його голова. А до того ще ось тепер миш погризла одяг кравецького гостя, що оставлася діра на дірі.

Справді кравець був дуже нещасний і пригноблений. І тому прийшов він до судді (суддею був тоді засипляющий павіян), щоби його збудити.

— Ах павіяне, отвори очі та глянь ось тут: усюди діри!

Павіян устав, випростувався. Він був грубезний та товстий, аж било від нього здоровлям. Слухав, що говорить кравець, і гладився по кожусі. Йому так страшно хотілося спати. Всеж таки скликав усіх тих, що їх кравець обвинувачував. Хотів якнайскорше скінчити цю справу і далі спати.

Миш прийшла та сказала, що тут винна кітка. Кітка обвинувачувала собаку. Собака кричав, що тут винна палиця. Палиця вказувала на вогонь як винуватця. Вогонь виступив проти води, вода обвинувачувала слона. Сердитий слон складав усе на мурашку, а мурашка — мурашка прийшла також — аж почервоніла з люти та впевняла, що її не обходить уся ця справа. Вона вганяла сюди й туди, балакала, вимахувала рученятами, розповідала ріжні сплетні, бабське базікання, очорнення, бунтування одних проти одних, компромітувала ввесь світ, та при цьому не позабула говорити про себе, що вона не винувата.

То було раз! Усі кричали різночасно. Счинилася така метушня, а мурашка так метушилася, що павіянові голова стала ходором ходити. Він хотів уже прогнати всіх до сто чортів і далі спати собі спокійно, та тут кравець пригадав йому його обовязок, а саме те, що кричав ще голосніше ніж усі інші:

— Ах, павіяне, отвори очі, глянь оттут, діра на дірі!

Павіянові було дуже ніяково. Що йому було робити? Якась дуже замотана була ця справа. Тай ще до того він був такий змучений, так дуже хотілося йому спати. Справді, хай би вони лишили його в спокою та хай би самі погодили свої орудки. Він випростувався. Був він товстий і грубезний, а здоровля аж било від нього. Глянув на всіх і при цьому гладився по кожусі. Думав лише про те, щоби й далі мог собі спати.

І сказав:

— Я, павіян, найвищий суддя всіх звірів і людей, приказую вам: покарайте себе самі! Коте, вкуси миш; псе, вкуси кота; кию, бий пса; огню, спали кий; водо, вгаси вогонь; слоне, випий воду; мурашко, вколи слона! Геть! я сказав!

Звірі забралися, а павіян спав собі дальше. І з того часу звірі не терплять одно одного. Вони думають лише над тим, якби то одно одному вчинило якесь зло.

Мурашка жалить слона.

Слон пе воду.

Вода гасить вогонь. І так далі.

Одначе кравець, так кравець?

Хто заплатив кравцеви за погризений одяг?

Ах так, кравець!

Павіян попросту забув про нього. Тому то чоловік усе голоден.

Хай він і працює, а павіян спить.

Чоловік усе ще сподівається справедливости.

Він усе ще голоден. А коли павіян хоче скоро вийти зі свого леговища, то біжить рачки, щоби чоловік не пізнав його. Ось чому він відтоді все рачкує.

Наслідком свого глупого присуду втратив павіян здібність ходити просто на двох ногах.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

PROBLEMS BEFORE THE LEAGUE.

Next Geneva Meetings

POLISH TREATMENT OF MINORITIES.

Refusal of Negotiations with Ukrainians.

(*From our own Correspondent*).
Geneva, Thursday.

The sixty-fourth session of the League of Nations Council will begin at Geneva on September 1. It is the turn of Spain to provide the president of the Council and Don Alejondro Leroux, the new Foreign Minister, will thus preside and will open the Assembly, which will begin on September 7.

The most important point on the agenda of the Council (which is issued to-day) is the Austro-German Customs Union. It will be remembered that the Council applied last May to the Permanent Court of International Justice at the Hague for an advisory opinion on the legality of the Customs Union. The matter is still under discussion at the Hague, and it is by no means certain that a judgment will be delivered in time for discussion at the forthcoming Council. In view of the international situation it may actually be preferable that the dicision of the Hague Court should not become public at this movement. On the other hand, there is a session of the new Council after the end of the Assembly at which it will be possible to receive the Hague judgment, even if it is not ready by September 1.

Ukrainian minorities.

The question of the petition by Ukrainian minorities which was considered by the Committee of Three when it met under Mr. Henderson's chairmanship in London last March remains unsettled. The Committee of Three referred the matter for negotiation between the Polish authorities and representatives of the Ukrainians. Repeated statements by Mme. Rudnicka (who is a Ukrainian leader and member of the Polish Parliament) and others have made it perfectly clear that the Polish authorities have refused to negotiate unless the Ukrainian petition to the League is withdrawn. I am informed that the procedure is now as follows:—

The Committe of Three is still in existence, and the question remains open. It is necessary for one of the members of the Committee of Three to bring the matter up for the committee to meet again; it will not automatically reassemble during the Council. It can hardly be a matter of doubt that Mr. Henderson will convoke the committee and pursue the matter farther with the Polish Government.

There also remains the question of the German minorities in Upper Silesia, Posen, and Pomerania. It will be remembered that the German Government sent three Notes to the League of Nations in November and December last year insisting that this subject should be put on the agenda of the Council in May. The Council then adjourned the question until September. The petition of the Prince of Pless, whole systematic persecution as a great landowner has taken the form of official blackmail over a period of years by the Polish authorities, was also adjourned until the forthcoming meeting of the Council.

(The Manchester Guardian,
Friday, August 7, 1931).

На вулиці.

— Здоров, Антоне, що чувати?

— Все по старому.

— Я чув, що твоя жінка, щось того... пятий раз, чи це правда?

— На жаль, правда, щож робити!

— Нащож тобі тільки того, адже вистане тобі чотири штуки, які маєш!

— Щож я, друже, тому винен, що вона бере поважно кожний найменший жарт.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

SWYATOSLAW — the WARIOR.

King Swyatoslaw was the son of Ihor and Olga. He was an ardent and most courageous warrior of a knightly bearing, preferring much more to be on a field of battle rather than seated on a throne. In his marches to conquer foreign countries he travelled very lightly having with him no supply wagons, or anything which would encumber the march, except the barest of necessities. Before undertaking an invasion of a country he would send messengers to this particular country warning it of his intention. This he did because he thought it unknightly to invade by surprise. However, once having given a warning, he would attack very swiftly and unexpectedly which lead to his being given the name "Leopard."

His first expedition was against the Khozars, a powerful country of trading people who lived in around the lower stretches of the Volga River and Caspian Sea at that time. The Khozars had a legend that men with double-edged swords would conquer them. Thsi proved to be the case when the Ukrainians under Swyatoslaw, using among other weapons a double-edged sword, did, after a number of battles, conquer them. Swyatoslaw shattered the nation so entirely that it was never heard of again.

Coming back from this war he found messengers from the Grecian king, who begged him to conquer Bulgaria, which at that time was exacting tribute from Greece. Very happy at the prospect of new war, he invaded Bulgaria with an army of 10,000 and after a few battles succeeded in conquering it. Taking a liking to this country, especially its cosmopolitan capital Pereyaslaw on the Danube, he settled there temporarily.

Euring his sojourn there, great hordes of wild tribes of Asiatics known as "Pecheneehe" laid siege to Kiev. Hearing of the critical position of Kiev, he, in a series of forced marches, returned and after engaging them in a battle defeated and scattered them.

The death of his mother Queen Olga prevented for some time his return to Pereyaslaw, but after burying her with great ceremony, he left his three sons in charge and himself started back to the Danube city for a further sojourn.

During his absence the Greeks concluded a treaty with the Bulgarians whereby the latter nation would not permit him to return. Thus upon comming near Pereyaslaw he found his way disputed by a Bulgarian army, which he defeated in a pitched battle.

Because of the treachery of Greece, he declared war upon it, and with an army of 10,000 he defeated an overwhelming Greek force of 100,000 soldiers. Approaching Constantinopole he was met by the Grecian King's messengers of peace who offered him a heavy tribute to desist from attacking the city, which he accepted.

However, the Grecian king Cemysky still did noht give up the idea of driving the Ukrainians from Bulgaria, because he feared to have such a powerful neighbor so close. Taking personal supervision of his army, he invaded Bulgaria and attacked Pereyaslaw, where at that time Swyatoslaw's liutenant, Sveneld, was the ruler. After two days Swyatoslak's lieutenant, Sveneld, managed with some troops to escape to Swyatoslaw. The Greek king followed him there and with a huge army laid siege to Dorostol where Swyatoslaw was. For three months the battle raged. A contemporary Greek historian writes that many Ukrainian women fought as well. At night the Ukrainians would come out and gather in their wounded. The dead they burned in the huge flaring bon fires, amidst loud cries, songs and lamentations.

Finally on July 24, 971 A. D. Swyatoslaw was wounded himself, and since his army was so sadly depleted he concluded a peace treaty with the Greeks whereby he relinquished his hold on Bulgaria. Gathering the remains of his army, he set march for home — Kiev. However, the Greeks again showed their treachery by informing the Asiatic hordes of the crippled Ukrainian army marching home. The vast hordes gathered themselves and awaited for Swyatoslaw on the "porohi" (rapids) of the Dnieper. He knew what awaited him, but being entirely out of provisions, his men starving, took a chance of breaking through to Kiev. However, their numbers were entirely too great for him and his army. He died fighting in the thickest of the fray; died together with all of his men. Only a small group, headed by Sveneld, managed to break through and reach Kiev.

Thus ended the life of King Swyatoslaw in 972 A. D. He was at that time thirty years of age.

Next Instalment — "Wolodymir the Great").

ЛИСТ З РОСІЇ.

На чужині чужі люди,
Тяжко з ними жити;
Ні з ким буде поплакати,
Ні поговорити.
Т. Шевченко.

Може ніхто з Українців не відчув так болючо чужину, як вразлива душа нашого мученика-пророка Шевченка.

Хто не був на чужині, хто не зазнав чужинецьких гараздів, той не знає, що таке чужина. Але ті люди, що були по кілька років у російському полоні або в Канаді й повернули на свою рідну буковинську землю, ті чулися щасливими, що побачили своє рідне село, свою рідню. І хоч живуть тепер серед тяжких обставин, то все таки не забагається їм їхати в чужину, бо вони знають уже, що там добре, де нас нема.

Один наш приятель переслав нам лист свойого брата, котрий перебуває ще від світової війни в Росії. У цім листі скаржиться брат на те, що в Росії нема що їсти.

Бідний робітник мусить відживлятися хлібом з трави (?) і цибулею. Прийдеться, каже він, з голоду вмерти. Я, пише він, постарівся і не маю сили йти 10 кільометрів.

Бажаю собі лише повернути назад до своєї родини і там умерти. Старайтеся **всіми силами** мене відси визволити. Я вже два роки стараюся, але даремно. Відписуйте якнайскорще. Відколи отримав я від вас листа, від того дня не маю більше спокою. Найрадше полетів би відси на нашу Буковину.

Не називаємо імени того, що написав цього листа, бо це могло би таки йому самому пошкодити. Але дуже можливо, що той чоловік поверне колись до дому, то розповість сам про свої гаразди.

Хочемо звернути лише увагу на те, що богато людей гралися самі з своєю долею і занапастили її. Хто був у Росії, той міг вернутися до свого краю тоді, коли йшла більша часть полонених. Але було богато мудрагелів, що не хотіли вертатись, бо „Расея бальшая, хлеба много, хватает”. А тепер хотіли би за всяку ціну покинути ту „бальшую Расею”, а то не пускають. Кождий повинен завсіди тямити добре, що де добре, то добре, а дома найкраще.

(„Час”).

В театрі.

(Автентичне).

Акторка (на сцені): О Боже. Де може бути тепер моя мама?

— Голос з ґалерії: Сидить на ринку і продає черешні.

Нашим найменшим!

(Дидактичні казки).

Як вибухла велика, визвольна війна, одні вірні сини пішли воювати, а другі осталися... в дома. Ті, що осталися в дома або у Львові, переходили страшні часи, бо дуже падали кулі і мусіли ховатися у... Фукса. Та як вернули тамті з війни знесилені і покалічені, то один з великих людей сказав на раді патріотів: „Хто вам казав іти і страдати? Через вас пропала Україна!” Тому то наймудріше робить той, хто сидить дома й слухає старших.

Карло Чапек.

ПРИГОДИ Д-РА МЕЙЗЛИКА

— Пане Дастих, — сказав задуманий поліційський урядовець д-р Мейзлик до старого знавця кримінальних справ — я прийшов за порадою. Маю таку справу, з якою ніяк не можу дати собі раду.

— Тож прошу, — сказав Дастих. — Когож торкається ця справа?

— Мене, — зітхнув д-р Мейзлик. — Чим більше думаю над тим, тимбільше розумію цілу справу. Бо уявіть собі, людина може збожеволіти з того.

— Чи заподіяв вам хтось якусь кривду? — спитав успокоююча Дастих.

— Ніхто, — відповів схвильовано д-р Мейзлик. — І це найстрашніше. Я сам зробив собі щось такого, чого не можу зрозуміти.

— Хіба аж так зле не буде — потішував його старий Дастих. — Щож ви такого зробили, молодче?

— Я приловив касового злодія — відповів нахмарений д-р Мейзлик.

— І це вже все?

— Вже все.

— То може той злодій не був тим правдивим злодієм? — піддавав Дастих.

— Алеж це він. Таж він признався. Обікрав касу в жидівськім добродійнім товаристві, знаєте? То був якийсь Розановський чи Розенбавм зі Львова — мимрив д-р Мейзлик. — У нього знайшли сталеві причандали до розпорювання каси й усе.

— Тож чого хочете? — настоював Дастих.

— Хочу довідатися — сказав поліційний урядовець — як я його зловив. Чекайте, оповім усе від самого початку. Місяць тому, було це третього березня, мав я службу аж до півночі. Не знаю чи ви тямите, що тоді падав дощ уже третій день. Я поступив на хвильку у каварню, а потім мав уже йти додому, на Виноградн. Та замісць там пішов я у зовсім протилежнім напрямі, до Брукової вулиці. Прошу вас, не могли би ви мені сказати, чому я саме пішов туди?

— Певно зовсім припадково, — здогадувався Дастих.

— Слухайте, в таку погоду людина не шляється по вулицях лише припадково. Я конче хотів би довідатися, чого я там шукав до всіх чортів. Чи не приходить вам на думку, що тут відгравало ролю якесь прочуття? Розумієте, щось такого як телепатія.

— Ага, — сказав Дастих. — Це зовсім можливе.

— Отже бачите, — сказав д-р Мейзлик зацікавлений. — То вже маємо. Та це могла бути також підсвідома причина, щоби я поглянув, що діється „Під Трома Дівчатами”.

— Це та коршма на Бруковій вулиці, — пригадав собі Дастих.

— То, то. Там ночують вломники та кишенькові злодії з Пешту або Галичини, коли приїжджають у Прагу задля зарібку. Ми на той льокаль дуже вважаємо. Як гадаєте, чи не була це звичайна поліційна навичка, що я пішов там кинути оком?

— Може бути, — запримітив Дастих. — Людина робить таке часом зовсім механічно, головнож, коли має сильне почуття обовязку. В цьому нема нічого надзвичайного.

— Тай іду я Бруковою вулицею — оповідав далі д-р Мейзлик — мимоходом кидаю допитливим оком на ночуючих „Під Трома Дівчатами” тай пускаюся далі. При кінці Брукової вулиці я пристанув і завернув. Ради Бога, чи не знаєте, чому я вернувся?

— Привичка — сказав Дастих. — Привичка до патролювання.

— Могло би так бути — згодився поліційний урядовець.— Одначе я не мав уже служби та хотів уже йти додому. Це мусіло бути якесь прочуття.

— Трапляються такі випадки — притакнув Дастих. — Одначе таке прочуття цеж нічого загадочного. Зовсім ясне, що в людині є якісь вищі сили...

— А хай це! — закляв д-р Мейзлик.—Отже це була привичка, чи якась вища сила? Я хотів би це знати! Та чекайте: Коли я так мандрую, йде хтось напроти мене. Скажете, чому, до всіх чортів, не міг би собі йти хтось у ночі в першій годині Бруковою вулицею? Таж у цьому нема нічого підозрілого. Я сам нічого такого не думав, лише пристанув під ліхтарнею та закурив собі єгипетську папіроску. Знаєте, ми так робимо, коли хочемо комусь добре приглянутися. Як гадаєте: чи то був лиш припадок, чи навичка, чи може... якийсь підсвідомий алярм?

— Того не знаю — відповів Дастих.

— Я також не знаю — крикнув сердито д-р Мейзлик. — Якась біда вчепилася! Закурюю собі папіроску під ліхтарнею, а тамтой надходить. Пане, я навіть оком не кинув на його ніс, так впялив зір у землю. Коли драбуга перейшов, стало мені все трохи не подобатися. До чорта, сказав я сам до себе, тут щось у непорядку — а поправді що? Таж на того добродія я навіть не глянув. Стаю на дощі під ліхтарнею та думаю собі. Аж нараз я зрозумів: черевики! Той чоловік мав щось дивного на черевиках. І сам не знаю чому я сказав голосно: „Попіл”.

— Щож, знову за попіл? — спитав Дастих.

— Ну — попіл. Я вмить пригадав собі, що він мав на черевиках між підошвою та верхом попіл.

— А чомуж не мав би мати на черевиках попелу? — призадумався Дастих.

— Самособою — озвався д-р Мейзлик.—Та, знаєте, я вмить побачив, ну, побачив розбиту вогнетревалу касу, з якої сиплеться попіл на підлогу. Знаєте, той попіл, що є між сталевими стінами. І я побачив як ті черевики топчуть по тім попелі.

— Отже інтуіція — сказав Дастих. — Ґеніяльна, хоч припадкова інтуіція.

— Дурниця — сказав д-р Мейзлик. — Чоловіче, колиб не падав дощ, я не звернув би на той попіл найменшої уваги. Колиж паде дощ, тож прецінь люди звичайно не мають на черевиках попелу, розумієте?

— Отже це був емпірицький процес — сказав, переконано Дастих. — Це була психольоґічна думка, основана на досвіді. Щож далі?

— Що, я йшов за тим драбугою: самособою, він зник „Під Трома Дівчатами”. Я зателефонував по двох тайних агентів і ми уладили облаву. Ми знайшли пана Розенбавма з попелом, зі сталевими причандалами до розпорювання каси та з дванацятьма тисячами з жидівського добродійного товариства. Справа скінчена. Та знаєте, в ґазетах було, що тим разом наша поліція виявила незвичайну зручність. Такі небилиці! Прошу вас, колиб я припадково не йшов був Бруковою вулицею і колиб я припадково не приглянувся був тому драбузі а радше його черевикам... Отже—сказав д-р Мейзлик пригноблено — це був лише припадок і нічого більше. В цьому саме біда.

— Таж на цьому нікому нічого не залежить — доказував Дастих.—Одначе це був успіх, за який можете собі поґратулювати.

— Поґратулювати — заревів д-р Мейзлик. — Пане, з якої рації я маю собі ґратулювати, коли не бачу до того найменшої причини? Чи може з нагоди своїх бистрих детективських очей? Чи може з причини механічної привички полісмена? Або може з нагоди щасливого припадку? А може навіть з приводу якоїсь інтуіції чи телепатії? Бо подумайте, це була моя перша поважніша поліційна пригода. А чейже людина мусить чогось придержуватися, ні? Скажімо, що завтра влада прикаже мені розглянути якесь убивство. Пане Дастих, що я маю тоді робити? Може маю біґати по вулицях і глядіти людям бистрим оком на чоботи? А може маю йти за нюхом і чекати, аж мене якесь прочуття або якийь внутрішній голос поведе просто до вбийника? Бачите, пане, це проклята справа. Ціла поліція повторює: той Мейзлик, то тобі раз має нюх! З того юнака в окулярах щось буде, це талановитий детектив. А прецінь це дуже прикре положення — бурмотів д-р Мейзлик. — Якусь методу людина мусить мати. До хвилі своєї першої пригоди я вірив у ті всі екзативні методи. Знаєте: в обсерсацію, досвід, систематичне слідкування і в богато інших подібних дурниць. Та коли аналізую цю пригоду, бачу, що — слухайте, пане — сказав з полекшею — я гадаю, що то був лише щасливий припадок.

— Так з того виходило би — сказав второпно Дастих. — Та тут було також немало доброї обсервації й усі ті льоґічности.

— Отже механічна рутина — сказав без одушевлення молодий урядовець.

— І інтуіція. А також і деякий дар прочування. Інстинкт.

— Ісусе Христе, бачите, що то за проклята справа — бідкав д-р Мейзлик. — Пане Дастих, що мені з тим почати?

— Пане доктор, прошу до телефону — сказав комісар. — Кличе начальний комісаріят.

— Маєш, бабо, редути—сказав д-р Мейзлик змучено. Колиж вернув від телефону, був блідий та схвильований.

— А чортівське насіння, пане комісар — скрикнув дуже схвильований.—Видно вже так мусить бути. Знайшли в готелі якогось убитого чужинця. — Якась біда! Закляв і пішов. здавалося, що ця молода, енерґійна людина має трему.

(Із збірки: „Повідки з едней капси”), переклав **М. Тр.**).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Дан Бергман.

У ГОСТЯХ.

(Гумореска. Із шведського).

Недавно був я в одній справі у столиці. Я жив у мого старого приятеля Пилипа.

Пилипова жінка мала тоді прання.

— Дорогенький, — сказала вона до чоловіка, як ми сіли до столу до обіду — я, правду сказати, хотіла нині на обід зварити риж на молоці, та не було часу.

А Пилипова жінка знає дуже добре, що її чоловікові вже на саме слово „молочний риж" робиться недобре, а я також не є приятелем тієї діточої страви. Та задля доброго тону Пилип вдав буцімто такий риж то його найулюбленіша страва.

— Пилипку, ти цілісенький тиждень дістаєш риж на молоці, — сказала. Лице в Пилипа насупилося.

— То ми сьогодні вже більше нічого не дістанемо? — спитав він доволі строго.

— Чому ні, Пилипку, хвилиночку, зараз тітка принесе курятко.

Тітка та курятко прийшли.

Пилип узяв пилувати курятко, потім іще кілька разів, а вкінці глянув на нещасну, любу жінку.

— Знаєш, Пилипку, нині при пранні ми не мали часу що хвилини поглядати до курятка...

— Це не є ніяке курятко, це египетська мумія! — сказав Пилип із спокоєм, що відсуває від нещастя.

— Боженьку, Пилипе, а ти зараз обиджаєшся! — зітхнула господиня.

— Самособою, що мушу обиджатися! — а ти зараз усе мусиш брати зазле! — зітхнула господиня.

— Самособою, що мушу! — відповів Пилип усе ще зовсім спокійний. — Ха, ха! Я беру зазле! Абож то маємо їсти египетську мумію тому, що дома прання! Я йду обідати до гостинниці! — скрикнув він вкінці наче несвій — і пійшов.

Його біденька, гідна жалю жінка впала на кучугуру білля та заходилася від плачу й покроплювала білля сльозами. Цеж нічого не шкодило, навпаки — білля так чи сяк треба було змочити. Я посидів трохи невподалеки на стосі білля та старався розрадувати її. Одначе дарма.

Потім я пійшов до Пилипа в гостинницю.

Ми розгостилися. Поганий настрій Пилипа геть пропав. Довгі години проводили ми так, що розповідали собі ріжні жарти та гостилися.

Вкінці подумали ми, що вже пора йти до дому. І ми пійшли.

Тепер, самособою, думають, що ми забули число дому або ключ від хати. Та воно не так. Таке трапляється часто, що я навіть не розповідав би того, колиб і так було. Ні! Ми приходимо зовсім щасливо, відчиняємо двері та йдемо по сходах і при цьому горячо диспутуємо. Ми хотіли переступити три сходи. Та ми розмовляли так завзято, що забули порахувати їх. А тому що Пилип живе в домі, в якому нема електричного світла, то ми мусіли знову зійти вниз і зачати наново. І ми знову йшли вгору та тихцем рахували. Я зупинився та сказав, що ми вже перейшли ті три сходи. Навпаки, Пилип казав, що ми перейшли щойно дві. Тому ми знову зійшли вниз і виявилося, що ми вже зробили чотирі сходи. У темряві не тяжко помилитися.

Вкінці таки побачили ми наші двері, а за пів години вдалося нам дістатись аж до ідальні.

Я засвітив сірник. Пилип прапав Бог зна де. При світлі сірника найшов я тимчасом дуже богато дверей.

— Тепер рад би я знати, котрі мої двері, — сказав я до себе.

Я старався вгадати це. Вкінці рішився я відчинити першілішні двері.

— Це ти, Пилипе? — почувся змучений голос.

— Ні, — відповів я.

Я відчинив іще одні двері.

— Ратуйте! — кричала якась жінка.

— Ах так, то це певно тітчина кімната, — подумав я.

Я відчинив іще одні двері.

— Це вже мусить бути моя кімната, бо тут ніхто не кричить, — подумав я та ввійшов.

Я мацав руками перед себе, та я того не повинен був робити, бо тим робом пійшов до чорта ввесь порцеляновий сервіс — а саме я був зайшов у кімнату, в якій був креденс. Там якось-тут поставили сервіс.

Потім уже, самособою, не важився я відчиняти ніяких дверей. Я побачив крісло на бігунах, у нього впав я і зараз заснув.

Коли я пробудився, був уже ранок. Я побачив, що Пилип спить на купі білля. З трудом удалося мені привести його до життя. Та він усе ще не був у доброму настрої. Мучив свою добру жінку, доки ми були дома. В гостинниці він усе був задоволений. Таке то було всі ті дні, як я був у них, а може ще й довше.

ЗНАННЯ МОВ ДАЛО ЙОМУ МАЄТОК.

Може одним з найцікавіших бизнесменів наших часів є звісний грецько-англійський міліярдер **Василь Захаров.** Його фантастичний життєпис надається на тему для повісти. Грек, уроджений в Царгороді, вештався майже пів століття тому в атенській пристані. За скромну винагороду віддавав своє знамените знання ріжних мов. Тоді приїхав був до Греції представник славної лондонської Вікерс Компанії і він заангажував порученого йому Захарова на драгомана (товмача). Платив йому пять фунтів тижнево, то на тамошні відносини було великою сумою. Англієць оцінив здібности Захарова й предложив йому постійне становище в лондонській централі фірми. А вже передше до кількох місяців заробив при помочи Захарова величезні гроші за військові достави.

У вагоні поїзду, що їхав до Парижа, пізнав Захаров чудову 17-літню княжну Вілляфранка де льос Кабалерос. Вона їхала в товаристві своєї матери. Молоденька Еспанка вийшла перед роком за аристократа з вирахування, а не з любови. Княжна також запалала любовю до Захарова. Але еспанську княжну і віруючу католичку відділювала від убогого православного Грека велика пропасть суспільних ріжниць: маєтових, релігійних і т. д. Але короткий і спільний побут у Парижі позволив обоїм зложити незвичайно любовні пляни на майбутнє. Тут двірські впливи роду Вілляфранка і зайняття Захарова в фірмі Вікерс відіграли важну ролю. Захаров, як вернув до Лондону, не вдоволявся вже становищем скромного урядника. Предложив управі, щоби заключила з ним передвступну умову, на основі якої крім невеликої провізії дістав становище одного з директорів товариства — коли зуміє зєднати для фірми замовлення еспанського уряду в висоті бодай одного міліона фунтів стерлінгів. Як дістав згоду на письмі, поїхав зараз до Мадриду, а після за два місяці вернувся з контрактом більше як на півтора міл. фунтів. Від того часу зростає казочно скоро маєток Захарова, що зовсім не менший від Ракефелерового. Захаров зветься королем міжнародних військових достав. Він меткий, ґеніяльний організатор, знавець економічних відносин, а не менше і політичних. Тепер уже мав цілий штаб власних аґентів у всіх столицях світа. Лорд Беверброк, один з головних матадорів англійської преси, каже, що „кермування долею народів то улюблений спорт Захарова", В 1924. році княжна Вілляфранка де льос Кабалерос утратила чоловіка і Василь Захаров кілька місяців пізніше одружився з вдовою. Але за півтора року вмирає Захарову улюблена жінка Вілляфранка де льос Кабалерос. І він, зломаний болем старець, самітний живе, придавлений безпожиточним величанським маєтком.

ЦАР ПРОЛЕТАРІВ.

В часописі „Форштос" поміщена статтія видавця Макса Фішера, з котрої задля порівнання з заступлюваними нами думками виймаємо цих кілька уступів:

„Для Сталіна науки Маркса й Леніна були ціле життя самозрозумілою річю, як для доброго черця наука його церкви. Але так, як бувають і добрі братчики монастиря, які не мають змислів для теольоґічних тонкостей, так і Сталін має мало змислів для тонкостей марксистської екзеґези. Нехай про це спорються книжники, наскільки вони не переступлять його плянів. На початку була сила.

„А всеж таки це була хибна думка, начебто Сталін бачив у большевизмі лише московське питання, „лише соціялізм для одного краю", як закидував йому Троцький. Не правда й те, що йому часто закидують, начебто Сталін не знав взагалі світа поза межами совітського союза. Він бував деякий час у Фінляндії, Італії і Франції. Але він думає, що европейські народи не важні для комуністичної майбутности, як це робить Троцький. Стоячи перед глобом, йому здається, що Европа на захід російської границі смішний приліпок в порівнанню з величезним кольосом Азії. Це континент, на якому він будує майбутність комунізму. Тому й ніщо в світі не зрушило його так сильно, як провал комуністичної політики в Китаю.

„Сталінова думка про можливість большевизації середньої і західньої Европи мабуть дуже смиренька. Тим більше цікавлять його успіхи комуністичної пропаганди в східній Азії, Індії, Персії, в арабськім світі. Там чекають організації величезні, ще не проснулі маси. Західня культура дуже зіндивідуалізувала людину. Тому вона відпірна против большевизації. В азійських народах ще сильні колективні змагання і чуття; тут бачить сталінізм вигляди для майбутности.

„Ледви чи помиляється хто, припускаючи, що в широкім лобі Кавказця Сталіна сняться привиди майбутности, які не менші, ніж честилюбні змагання світового володіння Александра або Наполеона. Якби вдалося збольшевичити Азію, поширити союз совітських република на цілий континент, провести у великі й людні краї промисловість, тоді вибила би й остання година для Европи, навіть, якби там і не мала третя інтернаціоналка ніяких успіхів. Доцільна плянова господарка зорганізованої Азії з її чисельним і з малими вимогами населенням повалилиб старі промислові краї Европи. Середня Азія, прабатьківщина народів сталась би знову осередком світа. Так приблизно уявляє собі цар пролетарів майбутність у своїх снах про міць і силу в своїх самотніх годинах".

ТАРЗАНІВ СИН.

(14)

Вбийство Москаля витресованою ним малпою було цілий тиждень чудом у Лондоні. Газети були повні всяких таємничих вісток про пропавшу звірюку, за котрою і слід пропав. Але, як звичайно, незадовго інші вісти звернули на себе увагу публики і люди забули за Павлича. Один тільки Тарзан по невдалих пошукуваннях за сином прийшов до переконання, що Акут у якийсь спосіб звязаний зі зникненням Джека.

У хвилі, як відпливаючий до Африки корабель мав підняти якор, на корабель прийшли два спізнені пасажири, а саме якась похила старушка, тяжко завельована та слаба від старости, і молодий хлопчина, котрий підтримував її, свою бабку. Хлопчина не дозволяв нікому навіть дотикатися до неї, поки корабель не рушив.

—о—

Хлопчина опісля жадав, щоби йому дозволено спрятувати комнату на кораблі, кажучи, що старуха не може зносити чужих людей. Хлопчина захсувався як звичайний хлопець свого віку та став незадовго любимцем офіцирів корабля.

—о—

Між пасажирами, що хотіли запізнатися з хлопчиною, але все невдало, був один обманець, якого „хотіли" в кількох краях. Він не звертав уваги на хлопця, поки одного дня не завважав, як хлопець виняв з кишені грубий звій банкнотів. Від того часу обманець тільки про те й думав, якби то дістати ці гроші. Та хоч як хитрий він був, йому це не вдалося до самого приїзду до африканського берега.

—о—